

**Nr 83**

*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande anslag för budgetåret 1967/68 till bidrag till företagareföreningar m. m. jämte i ämnet väckta motioner.*

(5:e avd.)

De i detta utlåtande upptagna anslagen har i statsverkspropositionen redovisats inom handelsdepartementets verksamhetsområde. I anslutning till Kungl. Maj:ts proposition nr 21 och utskottets av riksdagen bifallna utlåtande nr 29 samt Kungl. Maj:ts kungörelse den 24 februari 1967 (nr 47) om ändring i stadgan angående statsdepartementen upptar utskottet anslagen såsom tillhöriga inrikesdepartementets verksamhetsområde.

**DRIFTBUDGETEN****Elfte huvudtiteln****Arbetsmarknad m. m.**

1:o) **Bidrag till företagareföreningar m. fl.: Administrationskostnader.** Kungl. Maj:t har i propositionen nr 1 (bilaga 12, punkt B 14, s. 28—32 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 3 januari 1967) föreslagit riksdagen att *dels* medge att statsgaranti för lån till hantverks- och industriföretag m. m. under budgetåret 1967/68 beviljas intill ett belopp av 55 000 000 kr., *dels ock* till Bidrag till företagareföreningar m. fl.: Administrationskostnader för budgetåret 1967/68 anvisa ett reservationsanslag av 1 600 000 kr.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 2 100 000 kr., varav 1 700 000 kr. utgör bidrag till företagareföreningarnas m. fl. administrationskostnader och återstoden subventioner till föreningarna för täckande av förluster på lånerörelsen.

Kungl. Maj:ts förslag innebär

att ramen för statlig garanti åt hantverks- och industriföretag fastställs till oförändrat 55 milj. kr.;

att såsom bidrag till företagareföreningarnas administrationskostnader under förevarande anslag anvisas ett med 500 000 kr. minskat belopp;

samt att till subventioner anvisas oförändrat 400 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Stefanson* och *Johan Olsson* (I: 553) och den andra inom andra kammaren av herr *Nordgren* (II: 691), i vilka motioner yrkats att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om att ett årligt anslag av 150 000 kr. under en treårig försöksperiod ställs till kommerskollegiets förfogande för forsknings- och utredningsverksamhet om de mindre och medelstora hantverks- och industriföretagens problem och förhållanden;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Wikberg* (I: 555) och den andra inom andra kammaren av herrar *Larsson* i Norderön och *Jönsson* i Ingemarsgården (II: 688), i vilka motioner hemställts att riksdagen måtte besluta att för budgetåret 1967/68 under anslaget »Bidrag till företagareföreningar m. fl.» anvisa ett med 100 000 kronor förhöjt anslag såsom särskilt bidrag till företagareföreningen i Jämtlands län för utökad rådgivningsverksamhet.

Beträffande motiveringen för de motionsvis gjorda yrkandena får utskottet hänvisa till motionerna I: 553 och II: 688.

Över motionerna I: 553 och II: 691 har utskottet i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttrande från *kommerskollegium*, vilket yttrande är fogat som *Bilaga* till detta utlåtande.

*Utskottet.* Enligt Kungl. Maj:ts förevarande förslag skulle statsgaranti för lån till hantverks- och industriföretag m. m. under nästa budgetår kunna beviljas intill ett belopp av 55 milj. kr. samt anslaget till företagareföreningarnas administrationskostnader upptas med 1,6 milj. kr. Det förra beloppet är lika med det för innevarande budgetår bestämda, medan det senare beloppet innebär en anslagsminskning med 0,5 milj. kr. Av beloppet 1,6 milj. kr. avses ett oförändrat belopp av 100 000 kr. för särskilt bidrag till företagareföreningen i Norrbottens län och likaledes oförändrat 400 000 kr. för subventionsmedel.

I motionerna I: 555 och II: 688 har framställts yrkande om ett särskilt bidrag av 100 000 kr. till företagareföreningen i Jämtlands län. Utskottet vill erinra om att motsvarande yrkande var föremål för prövning senast vid fjolårets riksdag och då avslogs av riksdagen. Med hänvisning härtill är utskottet för sin del ej berett biträda det nu ifrågakvarande motionsyrkandet.

Kungl. Maj:ts förslag om oförändrad garantiram och om medelsanvisning under förevarande anslagsrubrik har inte gett utskottet anledning till erinran, varför utskottet tillstyrker dessa förslag.

Kommerskollegium har i sitt yttrande över motionerna I: 553 och II: 691, i vilka motioner begärts medel för forsknings- och utredningsverksamhet om de mindre och medelstora hantverks- och industriföretagen, vitsordat att behovet av ytterligare kunskaper rörande dessa företag är stort samt framhållit bl. a. att de undersökningsuppgifter som anmäler sig är av mångskiftande slag. Kollegium tillstyrker därför att motionerna bifalls men förutsätter att jämväl hantverkets och den mindre och medelstora industrins organisationer lämnar bidrag till forskningen.

Som i motionerna framhållits spelar de mindre och medelstora företagen en viktig roll i samhällsekonomin. Sett mot bakgrunden härav synes en mer ingående kartläggning av deras aktuella situation, framtidsmöjligheter, betydelse för landets ekonomi och export etc. påkallad. Vid prövningen av de i motionerna framställda förslagen måste emellertid beaktas, att arten och omfattningen av de uppgifter som behöver insamlas, sammanställas och analyseras och därmed också de lämpliga formerna för arbetets bedrivande tillfredsställande kan bedömas först sedan den år 1962 tillsatta företagareföreningsutredningen slutfört sitt arbete. Utskottet har inhämtat att resultatet av utredningens arbete torde komma att redovisas under innevarande år. Enligt utskottets mening bör därför ställning tas till genom motionerna aktualiserade frågor först då dessa blivit ytterligare belysta och kan prövas i ett större sammanhang. Med hänsyn härtill är utskottet inte berett att tillstyrka motionsyrkandena. Mot bakgrunden av vad i ärendet anförts anser emellertid utskottet att frågan huruvida och i vad mån behov finns av en särskild medelsanvisning för det i motionerna avsedda ändamålet bör närmare undersökas. En dylik undersökning bör ske genom Kungl. Maj:ts försorg. Utskottet har därför stannat vid att föreslå att riksdagen i anledning av motionerna i skrivelse till Kungl. Maj:t ger till känna vad utskottet anför. Utskottet vill tillägga att beträffande de i motionerna angivna aktiviteterna, till den del de har karaktär av forskningsuppgifter i egentlig mening, möjligheter föreligger att härför ansöka om bidrag från vederbörande forskningsråd.

Utskottet kommer senare att avge utlåtande beträffande anslag under kapitalbudgeten till statens hantverks- och industrilånefond.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

A. att riksdagen må medge att statsgaranti för lån till hantverks- och industriföretag m. m. under budgetåret 1967/68 beviljas intill ett belopp av 55 000 000 kr.;

B. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 555 och II: 688, till

*Bidrag till företagareföreningar m. fl.: Administrationskostnader* för budgetåret 1967/68 anvisa ett reservationsanslag av 1 600 000 kr.;

C. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 553 och II: 691, i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till känna vad utskottet anfört.

2:o) **Bidrag till företagareföreningar: Räntegaranti.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt B 15, s. 32), hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till företagareföreningar: Räntegaranti* för budgetåret 1967/68 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

3:o) **Täckande av förluster i anledning av statlig garanti för lån till hantverks- och industriföretag m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt B 16, s. 32), vilket innebär en anslagsökning med 2 000 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Täckande av förluster i anledning av statlig garanti för lån till hantverks- och industriföretag m. m.* för budgetåret 1967/68 anvisa ett förslagsanslag av 3 500 000 kr.

Stockholm den 21 april 1967

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

*Närvarande:* se under utlåtandet nr 81.

### Reservation

vid *punkten 1* (Bidrag till företagareföreningar m. fl.: Administrationskostnader) av herrar *Axel Andersson, Ivar Johansson, Kaijser, Harry Carlsson, Ottosson, Åkerlund, Johan Olsson, Bohman, Ståhl, Gustafsson* i Skellefteå, *Gustafsson* i Kärby, *Nelander, Björkman* och *Sjönell*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 555 och II: 688 och att därför

*dels* den del av utskottets yttrande, som på s. 8 börjar med »I motionerna» och på s. 9 slutar med »dessa förslag», bort ha följande lydelse:

»I motionerna I: 555 och II: 688 förordas med hänvisning bl. a. till en utredning, som länsstyrelsen i Jämtlands län på uppdrag av Kungl. Maj:t

utfört rörande befolkningsutveckling och näringsliv i länet, ett särskilt bidrag av 100 000 kr. till företagareföreningen i Jämtlands län för stöd åt småföretagsverksamheten inom länet. Såsom framgår av det föregående utgår f. n. ett sådant särskilt bidrag till företagareföreningen i Norrbottens län som stöd åt företagsamheten i Tornedalen. Utskottet anser för sin del motiverat att även företagareföreningen i Jämtlands län kommer i åtnjutande av ett särskilt bidrag. Utskottet tillstyrker därför motionerna I: 555 och II: 688.

Med hänsyn till det anförda bör under förevarande anslagsrubrik anvisas 1 700 000 kr., vilket innebär en ökning med 100 000 kr. i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet har inte funnit anledning till erinran mot att garantiramen fastställs till oförändrat belopp av 55 milj. kr.»;

*dels ock* utskottets hemställan under B. bort ha följande lydelse:

»B. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 555 och II: 688, till *Bidrag till företagareföreningar m. fl.: Administrationskostnader* för budgetåret 1967/68 anvisa ett reservationsanslag av 1 700 000 kr.»

**Kommerskollegiets yttrande över motionerna I: 553 och II: 691 (21/3 1967)**

Kollegium har berett Sveriges industriförbund, Företagareföreningarnas förbund samt Småindustrins exportråd tillfälle att framföra sina synpunkter i ärendet. Överlämnande de yttrandena<sup>1</sup> får collegium anföra följande.

Enighet synes råda om att säker kännedom saknas beträffande de mindre och medelstora hantverks- och industriföretagens förhållanden och problem inom praktiskt taget alla områden. Behovet av ytterligare kunskaper rörande dessa företag är därför stort och de undersökningsuppgifter som anmäla sig är av mångskiftande slag.

Enligt vad collegium inhämtat har inom statistiska centralbyrån under år 1964 vidtagits förberedande åtgärder för upprättande av ett register över c:a 1 000 särskilt utvalda företag. Genom att inhämta detaljerade uppgifter från dessa, där dock icke de minsta är representerade, anses det möjligt att erhålla önskade grundläggande statistiska fakta för att tillfredsställande kunna besvara de frågor som undersökningen avser. Statistiska centralbyrån saknar emellertid medel att företaga sådana undersökningar. Sådana kan för närvarande endast utföras på beställning under förutsättning att beställaren betalar kostnaderna.

Någon tvekan om önskvärldheten av forskning på detta område kan enligt kollegii uppfattning icke föreligga.

Hur dessa undersökningar skall fördelas inom detta stora område är emellertid, såsom framgår att yttranden collegium inhämtat, i hög grad avhängig av de intressen förslagsställarna företräda. För kollegii del framstår det som en önskvärd målsättning, att de olika undersökningsområdena utväljas så att forskningsresultaten sammanställda täcka så stor del av problemkomplexet som möjligt. Det synes dock ändamålsenligt att detaljerna beträffande utformningen och planläggningen av forskningsuppgiften överlåtes på den som skall utföra undersökningen.

Även om betydande svårigheter föreligga att på ett tillfredsställande sätt fördela de föreslagna medlen mellan olika forskare och forskningsområden, är collegium berett åtaga sig denna uppgift med hänsyn till önskvärldheten av att forskning kommer till stånd beträffande de mindre och medelstora hantverks- och industriföretagens problem.

När det gäller kostnaderna för forskningen är det naturligt att större delen av dessa bäres av det allmänna. Det synes emellertid önskvärt att även de organisationer inom hantverket och industrin som har särskilt intresse av resultaten lämna bidrag till kostnaderna. Därigenom erhålles också en säkrare grund för att bedöma hur betydelsefull en undersökning anses vara.

Kollegium tillstyrker därför att motionerna bifalles men förutsätter att jämväl det mindre och medelstora hantverkets och industrins organisationer lämnar bidrag till forskningen.

<sup>1</sup> Se nedan.

*Sveriges industriförbunds yttrande (16/3 1967)*

Förbundet delar motionärernas synpunkter om värdet av en intensifierad forsknings- och utredningsverksamhet på berörda område. De vetenskapliga undersökningar som det föreslagna anslaget skulle utnyttjas för faller i princip inom det område som täcks av Statens råd för samhällsforskning. Enligt vad förbundet inhämtat stöder dock forskningsrådet för närvarande inte något forskningsprojekt rörande småindustrin och hantverket. Ej heller synes forskningsrådet vara intresserat av att administrera sådana anslag med specialdestination som motionärerna aktualiserar. Mot bakgrund härav tillstyrker förbundet motionärernas förslag att ifrågavarande anslag ställs till Kommerskollegii disposition.

Motionärerna synes mena, att enskilda forskare, näringslivsorganisationer m. m. skall ansöka om anslag till separata undersökningar. Ett sådant förfarande synes emellertid knappast vara lämpligt. Enligt förbundets åsikt bör Kommerskollegium i stället i samarbete med representanter för lämpliga forskningsinstitutioner vid akademiska läroanstalter eller annorstädes inventera angelägna forskningsuppgifter på det här aktuella området och därefter fördela anslaget på skilda projekt allt efter deras angelägenhetsgrad och behov av ekonomiskt stöd. Den mer detaljerade utformningen och planläggningen av forskningsuppgiften bör överlätas åt den forskningsinstitution eller annat organ som åtagit sig att utföra undersökningen.

*Företagareföreningarnas förbunds yttrande (9/3 1967)*

Som motionärerna framhållit spelar de mindre och medelstora hantverks- och industriföretagen en utomordentligt viktig roll i samhällsekonomin. Dessa företag möter stora problem särskilt i samband med den snabba tekniska och ekonomiska utvecklingen och till följd av handelspolitiska förändringar. Tillgången på samlade faktiska kunskaper om dessa företags förhållanden och problem är en förutsättning för tillförlitliga prognoser och för bedömning av näringspolitiska insatser från samhällets sida i samband med den pågående strukturomvandlingen. Tyvärr saknas sakligt underlag för sådana bedömningar.

För konsultverksamheten på området vore det också av värde med en kartläggning av småföretagens aktuella situation, utvecklingsmöjligheter osv. samt med utredning om aktuella problem inom denna sektor av näringslivet, såsom branschsamarbete, kalkylation, marknadsföring, finansiering osv. Förbundet vill därför tillstyrka motionärernas hemställan om ett årligt forskningsanslag av 150 000 kronor under en treårig försöksperiod för forsknings- och utredningsverksamhet om de mindre och medelstora hantverks- och industriföretagens problem och förhållanden.

*Småindustrins exportråds yttrande (8/3 1967)*

De av Exportrådet nedan anförda synpunkterna berör enbart de mindre och medelstora industriföretagens förhållande till exporten.

Att de mindre företagen har stora svårigheter bl. a. i sin marknadsföring är man på det klara med men däremot i otillfredsställande utsträckning vari dessa svårigheter består. Hittills tillgängliga uppgifter är endast användbara i ett sammanhang, nämligen då man vill belysa detta materials ofullständighet. Varje åtgärd ägnad att kartlägga förhållanden inom denna sektor av näringslivet är därför synnerligen värdefull.

Inom den högre undervisningen har studiet av den internationella handeln sedan länge inte fått den plats i undervisningen den förtjänar. Den mindre och medelstora industrins attraktion som forskningsobjekt härvidlag skulle naturligtvis öka avsevärt om anslag ställdes i utsikt för sådant ändamål och mycket av den dunkelhet som nu försvårar bedömningen av denna sektor inom näringslivet skulle skingras. Som exempel på frågeställningar angelägna att klargöras kan nämnas exportens fördelning på små och stora företag, hur de mindre företagen påverkas i sitt beslut att börja exportera och i sitt marknadsval, vilka kanaler och distributionsvägar de använder, huvudsakliga varugrupper, hur exportströmmarna går etc.

Med hänvisning till ovanstående får därför Småindustrins exportråd tillstyrka det av motionärerna föreslagna anslaget för forskning och utredning rörande de mindre och medelstora hantverks- och industriföretagen.